

**EL 2021-2027 perioodi piirihalduse ja viisapoliitika
rahastu (BMVI) rakenduskava eelnõu versiooni 5.0 (2025)
keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) eelhindang**

**Tellija ning KSH menetluse algatamise
vajaduse üle otsustaja:** Siseministeerium

Töö koostaja: Alkranel OÜ

Projektijuht: Elar Põldvere

Publitseerimise üldandmed:

- Töö koostatud – 14.10.2025. a.
- Koostajad (Alkranel OÜ) - Elar Põldvere ja Kätlin Pitman.
- Alkranel OÜ (www.alkranel.ee) – keskkonnaalased konsultatsioonid, aastast 1999.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Strateegilise planeerimisdokumendi kava ehk kavandatava tegevuse lühikirjeldus	5
2. Strateegilise planeerimisdokumendi kava rakendusulatus ning kavandatava seos strateegiliste ja muude arengudokumentidega	10
2.1 Eesti 2035	10
2.2 Siseturvalisuse arengukava (STAK) 2020-2030	11
2.3 Eesti välispoliitika arengukava 2030.....	13
2.4 Eesti digiühiskond 2030	14
3. Rakenduskava ning Natura 2000 alade eelhindamine	15
3.1. Informatsioon kavandatava kava ja hindamise parameetrite kohta	15
3.2. Informatsioon kavaga seostatavate Natura 2000 alade osas	15
3.3. Kavandatava mõju eelduste prognoos Natura 2000 alade osas.....	16
3.4. Natura 2000 ala eelhindamise tulemused ja järeldus	17
4. Tegevusega eeldatavalt kaasneva mõju prognoos ja ettepanekud edaspidiseks ning KSH vajalikkuse määramine.....	19
4.1. Tegevusega eeldatavalt kaasneva mõju prognoosimine.....	19
4.2. KSH algatamise vajalikkus ning seisukohtade küsimise suunised	23
Kokkuvõte.....	24
Summary	25
Kasutatud allikad	26

KSH eelhindangu lisad:

KSHEH lisa 1. Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) rakenduskava, esmaversiooni, keskkonnamõju strateegiline eelhindang (Hendrikson & Ko OÜ; 2022);

KSHEH lisa 2. 2022. a otsus rakenduskava KSH hindamise algatamata jätmise osas (Siseministeerium, nr. 1-3/36; 2022);

KSHEH lisa 3. Rakenduskava versioonis 5 käsitletud piirilõikude 9-11 asetus (Politsei- ja Piirivalveamet, 19.08.2025);

KSHEH lisa 4. Rakenduskava versioonis 5 käsitletud kinnipidamiskeskuse asupaik ja ümbruse maakasutus (Maa- ja Ruumiamet, 2025).

Sissejuhatus

Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) eelhindangu (edaspidi EH) objekt on EL 2021-2027 perioodi piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) rakenduskava eelnõu versioon 5.0 (juuni - ... 2025). BMVI rakenduskavaga seonduvaks korraldusasutuseks on Siseministeerium.

Vastavale rakenduskavale ehk selle toonasele versioonile on varasemalt ehk 2022. a koostatud ka KSH eelhindamise protseduur (tuvastamaks ennekõike, kas rakenduskava meetmete ebasoodne mõju Natura 2000 aladele on välistatud). Toona ei tuvastatud KSH menetluse algatamise vajadust (vt ka KSHEH lisad 1 ja 2).

Ajavahemikus 2023–2025 on Euroopa Komisjon suurendanud BMVI mahtu oluliselt, mistõttu on rakenduskavasse lisandunud/lisandumas mitmeid tegevusi (20 projekti muutunud). Seega otsustas Siseministeerium läbi viia uue KSH eelhindamise protseduuri (tuvastamaks ennekõike, kas rakenduskava meetmete ebasoodne mõju Natura 2000 alale on välistatud). Käesolev KSH eelhindang fokuseerib tegevusi, millede osas on teada muudatusi. Tegevused, kus muutusi pole, nende osas kohalduvad varasema eelhindangu ja selle alusel koostatud otsuse järeldused (vt KSHEH lisad 1 ja 2).

Koostatavat eelhindangut saab eelkõige Siseministeerium kasutada täiendava töövahendina rakenduskavaga seonduvates (mh vastuvõtmine) ja sellele eeldatavalt järgnevates menetlusprotsessides. KSH algatamise vajalikkuse osas otsustamine ning sellest teavitamine toimub keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 35 alusel. Eelnevalt tuleb otsuse eelnõu osas seisukohta küsida asjaomastelt asutustelt (KeHJS § 33 lg 6), kui vastavad asutused (kavandatav tõenäoliselt puudutab vastava asutuse huve või kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju vastu) tuvastatakse.

Eelhindangu koostamisel lähtutakse Eesti Vabariigis kehtivatest õigusaktidest ja väljakujunenud õiguslikust praktikast ning aktuaalsetest suunistest. KeHJS § 2² kohaselt on tegevus olulise keskkonnamõjuga, kui see võib eeldatavalt:

- ületada mõjuala keskkonnataluvust;
- põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi;
- seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

Töö koostamisel on lähtutud muuhulgas järgmistest juhenditest:

- „KSH eelhindamise juhend otsustaja tasandil, sh Natura-eelhindamine” (Riin Kutsar ja Keskkonnaministeerium, 2018);
- „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ (Riin Kutsar jt 2019);
- „Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta“ (Euroopa Komisjon 28.09.2021. a).

1. Strateegilise planeerimisdokumendi kava ehk kavandatava tegevuse lühikirjeldus

Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) eelhindangu (edaspidi EH) objekt on EL 2021-2027 perioodi piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) rakenduskava eelnõu versioon 5.0 (juuni-... 2025). Vastavale rakenduskavale ehk selle toonasele versioonile on varasemalt ehk 2022. a koostatud ka KSH eelhindamise protseduur (tuvastamaks ennekõike, kas rakenduskava meetmete ebasoodne mõju Natura 2000 alale on välistatud). Toona ei tuvastatud KSH menetluse algatamise vajadust (vt ka KSHEH lisad 1 ja 2).

Ajavahemikus 2023–2025 on Euroopa Komisjon suurendanud BMVI mahtu oluliselt, mistõttu on rakenduskavasse lisandunud/lisandumas mitmeid tegevusi (20 projekti muutunud). Seega otsustas Siseministeerium läbi viia uue KSH eelhindamise protseduuri (tuvastamaks ennekõike, kas rakenduskava meetmete ebasoodne mõju Natura 2000 alale on välistatud). Käesolev KSH eelhindang fokuseerib tegevusi, millede osas on teada muudatusi. Tegevused, kus muutusi pole, nende osas kohalduvad varasema eelhindangu ja selle alusel koostatud otsuse järeldused (vt KSHEH lisad 1 ja 2).

Käesolev BMVI rakenduskava versiooni 5.0 eelnõu on koostatud Siseministeeriumi poolt vastavalt:

- EL määrusele nr 2021/1060 ning selle VI lisas toodud programmi vormile;
- EL määrusele nr 2021/1148, millega on sätestatud BMVI poliitikaeesmärk, erieesmärgid ja meetmed nende erieesmärkide rakendamiseks;
- Euroopa Komisjoni esitatud juhendile.

BMVI rakenduskava kohaselt: *„Eesti valvab Schengeni välispiiri. Piirivalvurid tegutsevad, järgides Schengeni piirieeskirju ja integreeritud piirihalduse põhimõtteid, mille olulised osad on patrull, riskianalüüs, piirikontroll, piiriülese kuritegevuse uurimine koostöös teiste riikide sisejulgeoleku asutustega, kontaktametnikud kolmandates riikides ja muu rahvusvaheline koostöö. Heausksete reisijate seadusliku piiriületuse lihtsustamisel ning samal ajal ebaseadusliku rände ja julgeolekuriskide vältimisel on piirivalvurite kõrval suur osa ka Eesti välisesindustel. Schengeni viisad antakse välja kooskõlas ELi viisaeeskirjaga, millega tagatakse vajalikud kaitsemeetmed ja mehhanismid, et kaitsta reisijate eraelu puutumatust ja põhiõigusi, eelkõige seoses nende isikuandmetega.“*

BMVI rakenduskava poliitikaeesmärk on tagada tugev ja tõhus Euroopa integreeritud piirihaldus välispiiridel, aidates seeläbi tagada liidus kõrgetasemelise sisejulgeoleku, samal ajal kaitstes inimeste vaba liikumist liidu piires ning järgides täielikult asjaomast liidu *acquis*'d ning liidu ja liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on. Rakenduskavas on nimetatud kaks erieesmärki (SO1 ja SO2). Erieesmärkide all on kokku 20 projektiga toimunud muudatused (nendest 5 on täiesti uued).

Erieesmärk SO1 on toetada Euroopa piiri- ja rannikuvalve poolt välispiiridel rakendatavat tõhusat Euroopa integreeritud piirihaldust, mille eest jagavad vastutust Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ning piirihalduse eest vastutavad riiklikud asutused, et hõlbustada seaduslikku piiriületust, ennetada ja avastada ebaseaduslikku sisserännet ja piiriülest kuritegevust ning hallata tõhusalt rändevooge.

Rakenduskavas on nimetatud järgmised esialgsed rakendusmeetmed erieesmärgi saavutamiseks (alljärgnevalt toodud vaid varem (2022. a) hindamata ja muudatustega seotud asjaolud).

- a) piirikontrolli tugevdamine kooskõlas määruse (EL) 2019/1896 artikli 3 lõike 1 punktiga a:
- i) suurendades suutlikkust teha välispiiridel kontrollle ja seiret, sealhulgas tugevdades meetmeid seadusliku piiriületuse lihtsustamiseks ja, kui see on asjakohane, meetmeid, mis on seotud piiriülese kuritegevuse, eelkõige rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise, inimkaubanduse ja terrorismi ennetamise ja avastamisega välispiiridel; mis on seotud pidevalt kõrge rändetaseme haldamisega välispiiridel, sealhulgas tehnilise ja operatiivtoe kaudu, ning mehhanisme ja menetlusi haavatavate isikute ja saatjata alaealiste tuvastamiseks ning rahvusvahelist kaitset vajavate või seda taotleda soovivate isikute tuvastamiseks, samuti suutlikkust anda sellistele isikutele teavet ja neid edasi suunata;
 - ii) rakendades Schengeni alal piirikontrolliga seotud tehnilisi ja operatiivmeetmeid, samal ajal säilitades inimeste vaba liikumise selle piires;
 - iii) analüüsides sisejulgeolekuohte ja selliseid ohte, mis võivad mõjutada välispiiride toimimist või turvalisust;
- b) Euroopa piiri- ja rannikuvalve arendamine, toetades piirihalduse eest vastutavaid riiklikke ametiasutusi meetmete võtmisel, mis on seotud võimearendusega, ühise suutlikkuse suurendamisega, ühishangetega ja ühiste standardite kehtestamisega ning muude meetmete võtmisel, mille eesmärk on ühtlustada liikmesriikide ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti vahelist koostööd ja koordineerimist;
- e) piirihalduse valdkonnas suuremahuliste IT-süsteemide ja eelkõige SISi, ETIASe, EESi ja Eurodaci loomine, käitamine ja hooldamine piirihalduse eesmärgil vastavalt liidu õigusele, sealhulgas selliste suuremahuliste IT-süsteemide ja nende sidetaristu koostalitlusvõime, ning meetmed andmete kvaliteedi ja teabe esitamise parandamiseks;

Meetmete loetelu on rakenduskavas järgmine:

- EUROSURI arendamisega seotud meetmed, näiteks seadmete (monitorid, juhtimiskonsoolid), juhtimispunkti projekteerimistööd renoveerimiseks;
- koostalitlusvõime paketi ja ELi suuremahuliste IT-süsteemidega seotud meetmed, näiteks ETIASe, EESi ja SIS-Recasti, EURODAC arendustööd;
- meetmed, mille eesmärk on arendada Euroopa piiri- ja rannikuvalve riiklikke komponente, näiteks ekspertide lähetamine Frontexisse;
- piirihalduse koolitused IBMi rakendamiseks ja Schengeni õigustiku ühetaolise elluviimise tagamiseks, sh põhiõiguste tagamine;
- investeeringud Frontexi standarditele vastavasse piirivalvevarustusse, näiteks patrullisõidukid, UTVd, kaamerad ning mehitamata õhusõidukid ja nende detektorid – kogu suuremahuline varustus tehakse Frontexile kättesaadavaks;
- investeeringud piirikontrolli- ja migratsioonijärelevalve seadmetesse koos tootetoga, näiteks dokumendilugejad, biomeetriliste andmete tehnoloogia ja mikroskoobid;
- III lisa punkti 1 alapunktiga i seotud meetmed taustakontrolli suutlikkuse loomiseks (praeguse kinnipidamiskeskuse renoveerimine ja ümberehitamine, soojakute ostmise, taustakontrolli läbinud isikutele elamiskulude, majutuse ja teenuste pakkumine, sealhulgas kvalifitseeritud ja spetsialiseerunud personalilt, IT-arendused taustakontrolli võimaldamiseks ja koostalitlusvõime tagamiseks asjakohaste IT-süsteemidega jne);

- Schengeni hindamise tulemusel tehtud soovitude täitmiseks võetavad meetmed, kui tuvastatud puudused nõuavad kõrvaldamiseks rahastust.

Erieesmärk SO1 alla on lisandunud järgnevad 4 projekti (mh p 2, erimeede nr 9):

1. Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 9-11 (uus projekt MTR ja SAC eraldise arvelt) - täiendatakse olemas olevat piiri ala (KSHEH lisa 3) seadmetega. Olemasolevale taristule lisatakse kaitsevõimekust suurendavaid seadmeid, väheneb planeeritud patrulltegevus vahetult piiril ning suudetakse ennetada, avastada ja tõkestada optimaalse ressursiga piiriülest kuritegevust. Piirilõiguga seonduvat vt ka eelhinnangu ptk 3;
2. Rändepaketi rakendamine - taustakontrolli võimekuse loomine ja teenuse pakkumine, infovahetuse tõhustamine taustakontrollis ja piirimenetluses ning tõlkevõimekuse arendamine. **Tegevuse** „Taustakontrolli võimekuse loomine ja teenuse pakkumine“ raames ehitatakse ümber kinnipidamiskeskuse hoone vastavalt EL rände ja varjupaiga pakatile. Kinnipidamiskeskus avati 2018. a. Peamiselt toimuvad olemas oleva hoone sees tööd. Alale lisanduvad moodul majad, toimuvad pinnastööd ja lahendatakse sademeveesüsteem. Taustakontrollis olevatele isikutele tagatakse elamisväärsed tingimused, sh toitlustus ning esmane meditsiiniline ja juriidiline nõustamine. Piirkonda (KSHEH lisa 4) jäävad tootmismaad, ärimaad ja maatulundusmaad. Projekti ala vahetus (ca 1 km raadiuses) ümbruskonnas olulisi Euroopa Liidu või riiklike looduskaitseobjekte ei asu. **Tegevuse** „Infovahetuse tõhustamine taustakontrollis ja piirimenetluses“ eesmärki on välispiiri ületavate kolmandate riikide kodanike kontrolli tugevdamine. Arendatakse taustakontrollimoodul ja täiendatakse olemasolevaid infosüsteeme. Kõik kolmandate riikide kodanikud, kelle suhtes tuleb läbi viia taustakontroll, tuvastatakse ja kontrollitakse asjakohaste andmebaaside alusel. **Tegevuse** „Tõlkevõimekuse arendamine“ eesmärk on tõlkevõimekuse tõstmine. Projekti raames töötatakse välja tõlkemoodul ning soetatakse tõlkeseadmed. Taustakontrollis olevatele kolmanda riikide kodanikele tagatakse tõlketeenus.

Erieesmärk SO1 alla on ka selle põhieesmärgiga seotud erimeetmed (8 tk):

1. BMVI/2021-2022/SA/1.2.1/003 - autonoomse ja mobiilse kaugseire võimekuse tõstmine - eesmärk on saada parem olukorrapilt Euroopa Liidu välispiirilõikudest, kuhu ei ole majanduslikult mõistlik ehitada statsionaarset taristut. PPA hangib 4 uuenduslikku mobiilset kaugseiresüsteemikomplekti, testib ja kohandab neid erineva keerukusega maastikul piiri valvamiseks;
2. BMVI/2021/SA/1.5.4/008 - koostalitlusvõime määruse rakendamise toetamine - eesmärk on tuvastada paremini isikuid ja identiteedipettusi erinevate Euroopa Liidu infosüsteemides olevate isikuandmete koondamise ja automaatse võrdlemise abil. Projekti raames luuakse kollaste linkide käsitsi lahendamise võimekus vastavalt koostalitlusvõime õiguslikule raamistikule ning koolitatakse identiteedi andmeid töötlevaid ametnikke;
3. BMVI/2021/SA/1.5.7/003- iSPoC + analüüs – eesmärk analüüsida SIRENE töövoo süsteemi (iSPOC) ning kaardistatakse tööprotsesside automatiseerimise võimalused;
4. BMVI/2023-2024/SA/1.2.2/01- Maismaapiiri patrullivõimekuse tõstmine - soetatavate piiripatrullisõidukitega tõhustatakse välispiiridel rakendatavat Euroopa integreeritud piirihaldust, eesmärgiga ennetada ja avastada ebaseaduslikku sisserännet ja piiriülest kuritegevust ning hallata tõhusalt rändevooge;
5. BMVI/2024/SA/1.5.1/001 - Smart Borders 2024+, I osa: EES/ETIAS - Smart Borders 2024+, I osa: EES/ETIAS) projektis arendatakse ja seadistatakse riiklikud süsteemid ja

biomeetriaühive seadmed vahetama infot ELi-üleste riiki sisenemise ja riigist lahkumise (EES) ja Euroopa reisiinfo ja -lubade (ETIAS) süsteemidega;

6. BMVI/2024/SA/1.5.1/001 - Smart Borders 2024+, II osa: SIS - eesmärk on realiseerida Schengeni ala riikide infovahetuse parandamine siseturvalisuse tagamiseks. Paraneb infovahetus Schengeni ala liikmesriikide vahel;
7. BMVI/2024/SA/1.4.2/002 - Piirivalvevõimekuse suurendamine välispiiril - paigaldatakse (varem ettevalmistatud taristusse) fiiberoptiline kaabelvõrk, mille tulemusel tagatakse turvaline ja töökindel andmesideühendus välispiiril asuvate piiripunktide ja andmekeskuste vahel. Teise tegevusena arendatakse ja ehitatakse droonituvastussüsteem ning soetatakse droonitõrjeseadmed, mille tulemusel tekib droonide tuvastamise ja tõrjumise esmane võimekus, mis omakorda suurendab välispiiri valvamise tehnilist võimekust;
8. BMVI/2024/SA/1.1.5/001 - Mitmekihilise droonituvastuse- ja -tõrjepositsiooni piloteerimine - eesmärk on tõsta Politsei- ja Piirivalveameti võimekust tuvastada ja tõrjuda ebaseaduslikke piiriületusi tegevaid droone. Selle jaoks ehitatakse statsionaarne positsioon (esialgne valikuala - Jõesuu tn 175, 51103:001:0008; vt ka eelhindangu ptk 3), kuhu integreeritakse erinevaid seire- ja tõrjevõimekusi.

Täiendavalt saab siinkohal esile tuua, et erieesmärk SO1 alla on ellu viidud või rakendamisel (rakenduskava perioodi lõpuni, mh täiendavate Euroopa Komisjoni poolt määratud eraldiste abil) järgnevad 6 projekti:

1. Droonide soetamine;
2. Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 4-6;
3. Seiretehnikute värbamine ja koolitamine (seos ka tehnika ülalpidamise ja hooldamisega);
4. Seiretehnika ülalpidamine ja hooldamine välispiiril;
5. Automatiseeritud piiriületuse toimivuse tagamine piiripunktides;
6. SIRENE töövoosüsteemi (iSpoc), Schengeni infosüsteemi (ESIS, ESIS_ADMIN) ja Interlyysi arendamine.

Erieesmärk SO2 on toetada ühist viisapoliitikat, et tagada ühtlustatud lähenemisviis viisade väljastamisele ja hõlbustada õiguspärast reisimist, aidates samal ajal ennetada rände- ja julgeolekuriske. Rakendusmeetmed erieesmärgi saavutamiseks esitatud allpool (toodud vaid muudatustega seotud).

b) liikmesriikide toetamine viisade väljastamisel, sealhulgas määruse (EÜ) nr 810/2009 artiklis 25 osutatud piiratud territoriaalse kehtivusega viisade puhul, mida väljastatakse humanitaarkaalu- ja humanitaarhuvide, riiklikes huvides või rahvusvaheliste kohustuste tõttu;

e) ühise viisapoliitika valdkonnas suuremahuliste IT-süsteemide ja eelkõige VISi loomine, käitamine ja hooldamine vastavalt liidu õigusele, sealhulgas selliste suuremahuliste IT-süsteemide ja nende sidetaristu koostalitlusvõime, ning meetmed andmete kvaliteedi ja teabe esitamise parandamiseks.

c) viisapidamise käsitleva liidu *acquis'* ühetaolise kohaldamise tagamine, sealhulgas ühise viisapoliitika edasiarendamine ja ajakohastamine.

Võimalike meetmete esialgne loetelu on rakenduskavas järgmine:

- VISi arendus (prioriteet);

- Digitaalse viisa ja e-rakenduse arendamine koostöös Euroopa Komisjoniga;
- Konsulaartöötajate koolitus ja praktika; väliste teenuseosutajate auditid;
- Schengeni hindamise tulemusel tehtud soovitude täitmiseks võetavad meetmed, kui tuvastatud puudused nõuavad kõrvaldamiseks rahastust.

Erieesmärk SO2 alla on lisandunud/muutunud järgnevad projektid:

1. Tegevustoetus - viisamenetluse tõhustamine (Varem skännerite projekt), mh võetakse tööle täiendavad konsulaartöötajad, et parandada Schengeni viisade menetlemise suutlikkust ja viisadega seotud töö tõhusamat korraldamist;
2. Riikliku viisaregistri ja VIS arendused (Suurenes MTR eraldise arvelt).

2. Strateegilise planeerimisdokumendi kava rakendusulatus ning kavandatava seos strateegiliste ja muude arengudokumentidega

Võttes arvesse 2022. a koostatud eelhinnangut (vt KSHEH lisa 1 ja 2) ning rakenduskava jätkuvat strateegilist taset, siis tuleb märkida, et sarnaselt varasemale protsessile, puudub ka praeguses etapis rakenduskavaga kavandatavate tegevuste kohta põhjalik ning üksikasjalik teave (tulenevalt mh rakenduskava dokumendi iseloomust), mistõttu ei ole ka käesolevas eelhinnangus asjakohane pakkuda üksikasjalikku ülevaadet kavaga hõlmatava territooriumi loodus- ja sotsiaal-majanduslikust keskkonnast. Seega on käesoleva peatüki alampeatükkides toodud esile need strateegilised dokumendid, mis on aluseks BMVI rakenduskava poliitikaeesmärkide ja erieesmärkide täitmiseks. Käsitletud dokumentide juures on vajadusel kirjeldatud seoseid ka üldiste raamdokumentidega vms andmeallikatega.

2.1 Eesti 2035

Strateegia "Eesti 2035" (2021) on riigi pikaajaline arengustrateegia. Selle eesmärk on kasvatada ja toetada inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegia annab ühtse suuna erinevate valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning EL rahade kasutamisele.

Pikaajalised sihid on 5 valdkonnas: inimene, ühiskond, elukeskkond, majandus ja riigivalitsemine. Valdkonna inimene sihiks on arukas, tegus ning tervist hoidev Eesti inimene. Valdkonna ühiskond sihiks on hooliv, koostöömeelne ja avatud ühiskond. Valdkonna majandus sihiks on tugev, uuendusmeelne ja teadmiste põhine ning vastutustundlik majandus. Valdkonna elukeskkond sihiks on kõigi inimeste vajadustega arvestav, turvaline ning kvaliteetne elukeskkond. Valdkonna riigivalitsemine sihiks on see, et Eesti on uuendusmeelne, teadmiste loomist ning kasutamist väärtustav riik. Sihtideni jõudmise aluseks on demokraatlik ja turvaline riik, kus säilib ja areneb eesti rahvus, keel ja kultuur. Kõik riiklikud strateegiad ja tegevuskavad tuginevad „Eesti 2035“ sihtidele.

Strateegias on esile toodud üheksa võrdselt tähtsat arenguvajadust. Käesolevas kontekstis oluline arenguvajadus on julgeolek ja turvalisus. Nimetatu tagamiseks tuleb süvendatult rakendada riigikaitse laia käsitust, hoida tihedaid suhteid liitlaste ja partnerriikidega ning nendega koostöös tagada rahvusvaheliste organisatsioonide ja rahvusvahelise õiguse tõhus toimimine. Samuti on turvalisuse seisukohast oluline valdkondade vaheline koostöö.

Eesti aluspõhimõtete hoidmiseks, strateegiliste sihtide saavutamiseks ja arenguvajadustele vastamiseks on tarvis muudatusi eri valdkondades. Käesoleva töö suhtes olulised muudatused on toodud riigivalitsemise valdkonnas – riigi rahvusvaheline positsioon ning julgeolek/turvalisus:

- Eesti tugevuste jagamisele maailmaga, toetudes Eesti saavutustele digi-, kultuuri-, spordi- ja teistes valdkondades;
- Suurendame arengukoostöö tõhusust rahumeelsete ühiskondade ülesehitamiseks maailmas;
- Arendame riigikaitse laia käsitlust ning parandame ühiskonna valmisolekut kriisideks ning hübriidohtudele vastupanu võimet;

- Eesti teeb kõik endast oleneva lepingupõhiste rahvusvaheliste suhete arendamiseks, Euroopa Liidu ja NATO tugevdamiseks ning sõbralike suhete arendamiseks liitlasriikidega, et tagada Eesti ja liitlaste igakülgne julgeolek;
- Koostöös era- ja vabasektoriga tõhustame ebaseadusliku rände ennetamist, avastamist ja menetlemist.

2.2 Siseturvalisuse arengukava (STAK) 2020-2030

Siseturvalisuse arengukavas 2020–2030 (2021; aluseks mh Riigikaitse arengukavale 2022–2031) on kokku lepitud siseturvalisuse valdkonna eesmärgid, põhimõtted ja olulisemad tegevussuunad ning eri poolte rollid aastani 2030. Üldeesmärk - Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igapäevane väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi. Arengukava alaeesmärgid (lähtuvad toonastest ja tänastest julgeolekupoliitika aluspõhimõtetest) on fikseeritud järgnevatel tegevussuundades (esitatud asjakohaseimad):

- Ennetava ja turvalise elukeskkonna kujundamine – Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus elanikud oskavad turvalisusriske märgata, neid vältida ja vajadusel neile adekvaatselt reageerida. Tehakse mitmekesist ennetustööd, mida iseloomustab valdkondade ülesus, kogukonnakesksus ja eri partnerite koostöö. Igapäevane kaasatus ja panus iseenda ning kogukonna turvalisusesse vähendab ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale;
- Kindel sisejulgeolek – Eesti sisejulgeolek on kindel ning seda ohustavad tegurid on hästi teadvustatud ja maandatud mitmesuguste riigisiseste tegevuste ja rahvusvahelise koostöö kaudu. Eesti elanikud ning avalik, kolmas ja erasektor on valmis tulema toime erinevate Eestit ohustavate kriisidega;
- Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika – vastavad poliitikad on usaldusväärsed, innovaatilised ja inimesekesksed, toetades Eesti arengut, ühiskonna sidusust ja toimimist ning tagades siseturvalisust;
- Tark ja innovaatiline siseturvalisus – siseturvalisuse asutused on atraktiivsed tööandjad ja inimesed teevad tähendusrikast tööd. Siseturvalisuse valdkonnas tegutsevad asjatundlikud, võimekad ja pühendunud inimesed. Siseturvalisuse tagamisel ollakse uuendusmeelsed, kasutatakse tarku ja innovaatilisi lahendusi.

Kajastatud on vajadust paremaks andmevahetuseks Schengeni riikide vahel ning väga tähtis on IKT süsteemide arendamine ja nende toimepidevus. Schengeni piiride senisest parem kindlustamine on oluline ka muutunud julgeolekukeskkonna tõttu. Piirikontroll, riigipiiri valvamine ja kaitse, piiriolukorra info haldamine ning operatiivkoostöö on käsitletu peamiselt tegevussuundades „Kindel sisejulgeolek“ ja „Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika“. Lähtudes siseturvalisuse arengukavast on BMVI rakenduskavaga seonduvad tegevused järgnevad:

- Jätkata idapiiri taristu ja tehnilise seiresüsteemi valmishitamist;
- Kasutada piiri valvamiseks uusimaid innovaatilisi lahendusi, mis vastavad Schengeni õigustiku nõuetele;
- Tagada Eesti piiri kui EL välispiiri pidev elektrooniline valve kogu piiri ulatuses;
- Pidada piirikontrolli tegemisel peale julgeoleku ja turvalisuse silmas ka reisijasõbralikkust ning arvestada piiriliikluse mahtu ja intensiivsust;
- Suurendada valmisolekut välispiiril kontrolli tugevdamiseks ja sisepiiridel kontrolli taastamiseks;

- Arendada IT-lahendusi tagasisaatmis- ja tagasivõtumenetluste tõhusamaks läbiviimiseks ning tagasisaatmisalast koostööd EL liikmesriikide ja kolmandate riikidega;
- Suurendada võimekust tuvastada seaduslikus rändes ohtlikke ja kuritegevusega seotud isikuid;
- Võtta rände valdkonnas senisest enam kasutusele infotehnoloogilisi ja innovaatilisi lahendusi;
- Arendada edasi tõsikindla füüsilise isikutuvastamise, isikule identiteediloomise ja isikusamasuse kontrollimise protsessi;

BMVI rakenduskavast nähtub, et piirihalduse ja viisapoliitikaga seotud tegevused on kirjeldatud programmides “Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika”, “Kindel sisejulgeolek” ja “Kiire ja asjatundlik abi” ehk siis STAK lisades.

Näiteks STAK lisa 1 kirjeldatakse, et infosüsteemid peavad olema omavahel liidestatud, olulise info kiireks liigutamiseks. STAK lisa 3 programmi „Kindel sisejulgeolek“ on tegevus 4 ehk piirihaldus, kus on toodud eesmärk – Eesti piir kui EL välispiir on valvatud ja kaitstud. Tagatud on piirirežiimi nõuete täitmine, tõkestatud on piiri ebaseaduslik ületamine, ebaseaduslikud toimingud piiri lähedal, inimkaubandus ja salakaubavedu. Eesti piiril on tagatud reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele. Tegevused, mis seostuvad BMVI rakenduskavaga:

- Suurendatud on automatiseeritud piirikontrolli kasutajate osakaalu ning tagatud on automaatsete piirikontrollivärvate jätkusuutlik haldamine;
- Kasutusele on võetud innovaatilised IT lahendused (sh usaldusväärse reisiija programm) ning tagatud nende jätkusuutlikkus;
- Piirikontrolli vahendeid on täiendatud;
- Valmis on ehitatud idapiiri maismaaosa ja Narva jõepiiri valvamiseks vajalik taristu. Taristu on varustatud tehniliste seiresüsteemidega ning korraldatud on nende hooldus;
- Idapiiril on välja ehitatud kaasaegsed juhtimiskeskused;
- Mehitamata õhusõidukite tuvastamise süsteem ja tõrjumise vahendid on kasutusele võetud;
- Piiri valvamise tehnikat ja varustust on täiendatud;
- Peipsi järvestul on loodud tehnilise kaldavaatlus- ja riigipiirivaatlusvõimekus;
- Arendatud on piirihalduseks ja piiriülese kuritegevuse tõkestamiseks vajalikke infosüsteeme, tagatud on nende koostalitlusvõime ning jätkusuutlikkus (EES, ETIAS, PIKO, PNR, ESIS, ESIS_ADMIN, SIS Recast II etapp jms).

STAK lisa 4 programmi “Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika” on tegevus 1 ehk rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine, kus on toodud eesmärk - rändepoliitika arvestab Eesti arenguvajadustega ning Eesti kodakondsus on väärtustatud. Rände- ja kodakondsuspoliitika on suunatud rahvuse ja riigi kestlikkusele, avaliku korra ning riigi julgeoleku tagamisele. Toetatakse kaasaegsetele ja innovaatilistele lahendustele, mis tagavad kliendikesksed teenused ning tõhusa eel- ja järelkontrolli. Tegevused, mis seostuvad BMVI rakenduskavaga:

- Koostöös partneritega ning tuginedes kvaliteetsetele prognoosidele ja analüüsidele, on koostatud õigusaktide eelnõud seadusliku rändemenetluste tõhustamiseks, kvaliteedi tõstmiseks ning kliendikeskse lähenemise tagamiseks;

- Seadusliku rände menetluste tõhustamiseks, kvaliteedi- ja toimepidevuse tõstmiseks ning kliendikeskse lähenemise tagamiseks on loodud uusi ja täiendatud olemasolevaid IKT lahendusi;
- Eestis on rakendatud Euroopa Liidu ülese varjupaigasüsteemi reformiga kaasnevad muudatused sh on vastu võetud uus rahvusvahelise kaitse andmise seadus ja vastavad rakendusaktid ning juhised;
- Tagatud on rahvusvahelise kaitse taotlejate ning saajate profiilide mitmekesisistumisele ja hulgale vastav vastuvõtuvõimekus, sh iseseisvat toimetulekut toetavad teenused ja vajalikud koolitused haavatavat gruppide toetamiseks;
- Loodud ja rakendatud on uus PPA massilise sisserände rahvusvahelise kaitse reservametnike kaasamise ja koolitamise süsteem.

STAK lisa 4 programmi “Eesti arengut toetav kodakondsus-, rände- ja identiteedihalduspoliitika” on ka tegevus 2 ehk migratsioonijärelevalve, kus on toodud eesmärk–migratsioonijärelevalve tagab tõhusa järelevalve välismaalaste Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise üle. Tõhus tagasisaatmispoliitika panustab avaliku korra või riigi julgeoleku tagamisse, võttes kasutusele erinevad meetmed, et ebaseaduslikult riigis viibivad välismaalased kiiresti ja inimväärikalt oma päritoluriiki tagasi saata. Tegevused, mis seostuvad BMVI rakenduskavaga:

- Ebaseadusliku rände ennetamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks on loodud uusi ja täiendatud olemasolevad IKT lahendusi (MIGIS) ning tagatud koostalitlusvõime siseriiklike ja rahvusvaheliste infosüsteemidega;
- Ebaseadusliku läbirände avastamiseks ja tõkestamiseks on ellu viidud tegevusi Schengeni kompensatsioonimeetmete paremaks rakendamiseks.

2.3 Eesti välispoliitika arengukava 2030

Eesti välispoliitika arengukava 2030 (2020) hõlmab riigi välispoliitilist tegevust aastani 2030. Arengukava on välja töötatud selleks, et tagada Eesti huvide elluviimine muutuvas keskkonnas. Vastava arengukava põhiprintsiipe järgib ka nt Riigikaitse arengukava 2022-2031. Eesti välispoliitika arengukava üldeesmärgid on:

- Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes;
- Eesti kodanike kaitse ja heaolu kasv ning panus üleilmsesse kestlikku arengusse.

Üldeesmärk viiakse ellu läbi välispoliitika kolme samba:

- Julgeolek, rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja kestlik areng;
- Välismajandus;
- Eestlaskond võõrsil (sh konsulaarteenuste osutamine).

Välispoliitika strateegilised suunad on ja nende eesmärgid (mh BMVI rakenduskavaga seostatult):

- Suund 1. Julgeoleku kindlustamine, rahvusvaheliste suhete stabiilsus, kestlik areng;
 - Eesti inimeste ja riigi julgeolek on tagatud ning heaolu kasvab;
 - Välispoliitika ja välissuhtlemine on sidusam ning teadlikkus välispoliitikast on kasvanud;
- Suund 3. Eestlaskonna kaasamine võõrsil ja tõhusad konsulaarteenused - kodanikele hästi kättesaadavad ning inimesed on teadlikumad reisijad. Eesti side eestlaskonnaga võõrsil on tugev;

- Suund 4 (läbiv suund). Tugev välisteenistus - teenistus on asjatundlik ja motiveeritud ning välisesinduste võrgustik ja teenused on kooskõlas välispoliitika prioriteetidega.

2.4 Eesti digiühiskond 2030

Eesti digiühiskonna arengukava 2030 (2021) sisaldab visiooni ja tegevusplaani, kuidas Eesti majandust, riiki ja ühiskonda digitehnoloogia abil järgmise kümnendi jooksul edasi arendada. Arengukava lähtub suunistes „Eesti 2035“ dokumendis ehk pikaajalisest strateegiast. Peamiseks suunanäitajaks on strateegias seatud eesmärk, et avalikud teenused on kvaliteetsed, etteaimavad ja kättesaadavad igas piirkonnas, tagades inimeste põhiõigused.

Digiühiskonna 2030. aasta visioon on, et **Eesti oleks täis digiväge**. See kätkeb järgnevat:

- meie elukorraldus on vägev – on lihtne teha asju, mida vajame või tahame;
- oleme digiväega kaitstud – meie digielu on turvaline ja lähme digiarengus julgelt edasi;
- meie majandus on digiväeline – digilahendused on kogu majanduse mootor;
- digiväel väärtustame iga inimest ja loome ühist;
- Eestis on väetatud pind tulevikulahenduste loomiseks.

Arengukava on jaotatud kolmeks valdkonnaks (alaeesmärgiks): digiriik, ühenduvus ning küberturvalisus. Valdkonna digiriik põhieesmärk on saada avalike teenuste kasutamisel parim kogemus, et meie elukorraldus olekski vägev, nagu visioonis on esile toodud. Valdkonna „ühenduvus“ põhieesmärk on see, et kiire side jõuaks taskukohaselt kõikjale Eestis. Valdkonna küberturvalisus põhieesmärk on hoida Eesti küberruum usaldusväärne ja turvaline. Valdkondade suunad on järgnevad:

- Digiriik:
 - Avalike teenuste juhtimise ja kasutajakesksuse juurutamine;
 - Andmepõhine riigivalitsemine ja andmete taaskasutus;
 - Tulevikukindlad digiriigi platvormid;
 - Keskelt osutatud IT-alusteenused;
 - Uute lähenemisviiside pidev katsetamine;
 - Avatud innovatsioon ja digiriigi kogukonna arendamine;
 - Avaliku sektori digimuutuste võimendamine;
 - Sihitud väliskoostöö;
- Ühenduvus:
 - Ajakohane ja ettevaatav õigusruum;
 - Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine;
 - 5G- ja 6G-baastaristu arendamine;
 - Uudsete sisu- ja äriteenuste arendus;
- Küberturvalisus:
 - Ajakohane küberturvalisuse riiklik korraldus;
 - Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime;
 - Suurem küberturvalisuse tagamise võimekus.

3. Rakenduskava ning Natura 2000 alade eelhindamine

3.1. Informatsioon kavandatava kava ja hindamise parameetrite kohta

Kavandatav tegevus (ptk 1) ei ole jätkuvalt seotud ega vajalik ühegi Natura 2000 võrgustiku alade (üle euroopaliselt kaitstavate alade võrgustik) kaitsekorraldamisega ning ei aita otseselt ega kaudselt kaasa alade kaitse-eesmärkide saavutamisele. Varasemalt ehk 2022. a on Natura 2000 alade mõjutamise eeldustega haakuvaid seoseid juba kontrollinud eelhindamise protseduur (vt KSHEH lisad 1 ja 2). Käesolev eelhindang järgib samu tehnilisi lähenemisi, arvestades mh samu juhendeid:

- „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ (Riin Kutsar jt 2019);
- „Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta“ (Euroopa Komisjon 28.09.2021. a).

Võttes arvesse 2022. a koostatud eelhindangut (vt KSHEH lisa 1 ja 2) ning rakenduskava jätkuvat strateegilist taset, siis tuleb märkida, et sarnaselt varasemale protsessile, puudub ka praeguses etapis rakenduskavaga kavandatavate tegevuste (avatud ptk 1) kohta põhjalik ning üksikasjalik teave (tulenevalt mh rakenduskava dokumendi iseloomust). Natura 2000 alade hindamise võimaliku ulatuse ja täpsusastme määrab ära strateegilise planeerimisdokumendi/kava täpsusaste, st hindamise täpsusaste ja põhjalikkus peavad olema proportsionaalsed strateegilise hinnatava dokumendi sisuga. Kavade puhul, mille puhul ei ole võimalik kindlaks teha mõju üksikutele aladele, tuleb analüüsis miinimumnõudena keskenduda võimalikule mõjule ja peamistele riskidele, alapõhist mõju tuleb seejärel analüüsida projektide tasandil (nt „Narva jõe äärde kavandatavate seirepositsioonide keskkonnamõju hindamine“, Lemma OÜ, 2022).

Käesoleva rakenduskava eelhindangu raames viiakse läbi seega kava täpsusastmele vastav eelhindamise protsess (vt ptk 3.2 – 3.4) Natura 2000 aladele, mille tulemusena saab otsustada, kas ja millises mahus/projekti etapis on vajalik liikuda asjakohase (ehk täis)hindamise faasi.

3.2. Informatsioon kavaga seostatavate Natura 2000 alade osas

Rakenduskava hindamisel 2022. a oli Natura 2000 alade osas fookus Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni piiri äärsel alal. Olukord ei ole selles osas muutunud ning seos on jätkuvalt (vt ka KSHEH lisa 1, ptk 4, joonis 4-1) järgnevate Natura 2000 aladega:

- Lahepera loodusala (RAH0000155; EE0080319);
- Lüübnitsa loodusala (RAH0000231; EE0080231);
- Misso linnuala (RAH0000116; EE0080672);
- Mustoja loodusala (RAH0000234; EE0080234);
- Pabra järve loodusala (RAH0000188; EE0080625);
- Parmu loodusala (RAH0000202; EE008061);
- Peipsiveere linnuala (RAH0000690; EE0080323);
- Peipsiveere loodusala (RAH0000692; EE0080323);
- Piusa-Võmmorski loodusala (RAH0000200; EE0080621);
- Puhatu linnuala (RAH0000115; EE0070106);
- Puhatu loodusala (RAH0000545; EE0070106);

- Rápina poldri linnuala (RAH0000102; EE0080271);
- Sahmeni loodusala (RAH0000172; EE0070126);
- Struuga linnuala (RAH0000114; EE0070107);
- Struuga loodusala (RAH0000602; EE0070128).

Kuna toona ühegi rakenduskava tegevuse puhul ei tuvastatud üheseid seoseid Natura võrgustiku aladega ega võimalikku mõju, siis ei olnud 2022. a, ega ka praegu proportsionaalne esile tuua iga konkreetsete linnu- ja loodusala kirjeldusi. Eelnevalt loetletud loodus ja – linnualade info on vajadusel siiski leitav infoportaalidest - <https://register.keskkonnaportaal.ee> ja/või <https://natura2000.eea.europa.eu/> (2025).

3.3. Kavandatava mõju eelduste prognoos Natura 2000 alade osas

Johtuvalt ptk 3.1 ja 3.2 esitatust, antakse esmalt ülevaade 2022. a Natura eelhindamise tulemustest. Toonaste tulemusteni jõuti lähtudes sellest, et Natura 2000 võrgustikele võivad potentsiaalselt mõju avaldada tegevused, mida kavandatakse läbi viia looduses, Natura võrgustiku aladel või nende mõjualas. Potentsiaalsed mõjud sellistel tegevustel võiksid olla otsesed füüsilise keskkonna muutused (elupaikade vähendamine ja kahjustamine tariostuobjektide rajamise tõttu Natura aladel) või ka näiteks objektide rajamisel tekkiv häiriv mõju liikidele jms. Rakenduskavaga ette nähtud rahastatavate tegevuste ja projektide osas viidi 2022. a (vt KSHEH lisa 1, ptk 4, tabel 4-1) läbi analüüs, mis tuvastas kavandatu ja Natura 2000 võrgustiku alade omavahelise seose ning prognoosis, kas ja milliste alade puhul on tõenäoline kava rakendamisega kaasnevate ebasoodsa mõjude teke. Ühtegi negatiivset eeldust ei tuvastatud, järgnevatel põhjustel:

- Piirikontrolli seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga ning need kavandatakse kasutusele võtta piiripunktides;
- Droonide soetamine tagab maismaapiiri kordonites operatiivse vaatlusvõimekuse. Tegevusel puudub seos looduskeskkonnaga ning muutusi looduses ei kaasne;
- Piirivalve maismaavarustuseks seiretehnika soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga;
- Piirivalve maismaavarustuseks sõidukite soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga. Kasutamine on eeldatav füüsiliselt väljaehitatud piiritaristul;
- Toetab kagupiiri väljaehitamist. Tegevused Luhamaa juhtimispunktis on lokaalse iseloomuga ning nende mõjualasse Natura alasid ei jää. Juhtimispunkt asub enam kui 3 km kaugusel lähimast Natura 2000 võrgustiku alast (Pabra järve loodusala);
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatega (IKT) jätkuarenduste arendamisel puudub seos looduskeskkonnaga;
- Projekti vahendite kasutamisel tööjõu- ja koolituskulude katmiseks ei ole seost looduskeskkonnaga;
- Seadmete korrektne toimimine ja hooldus vähendavad potentsiaalset rikete ja avariide ohtu, mis toimib põhimõtteliselt kaudselt soodsa mõjuna nii looduskeskkonnale üldisemalt kui ka Natura 2000 võrgustikule;
- Tegevusega kavandatakse piiripunktide jaoks seadmeid (süsteemide/iseteenindussüsteemide/e-väravad). Seadmete paigaldamine ja kasutamine toimub olemasolevates piiripunktides (nt Tallinn, Narva, Saatse) ja on lokaalse iseloomuga;
- Projekti vahendite kasutamisel koolituskulude katmiseks ei ole seost looduskeskkonnaga;

- Projekti vahendite kasutamisel ametniku lähetuskulude katmiseks ei ole seost looduskeskkonnaga;
- Tegevus sisaldab suuremahuliste IT-süsteemide väljatöötamist/hooldamist/ajakohastamist;
- Viisamenetluse digitaliseerimist toetavate seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga;
- Viisamenetluse digitaliseerimist toetavad IT-lahendused, millel puudub seos looduskeskkonnaga;
- Viisamenetluse ja auditite läbiviimisel ei ole seost looduskeskkonnaga;
- IKT arendustel puudub seos looduskeskkonnaga.

EL 2021-2027 perioodi piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) rakenduskava eelnõu versioon 5.0 (juuni-... 2025) sisaldab jätkuvalt tegevusi, milledele eelnevalt esitatud mõju prognoosid kohalduvad. Ajavahemikus 2023–2025 on Euroopa Komisjon suurendanud BMVI mahtu ning rakenduskavasse on lisandunud/lisandumas ka uusi tegevusi (20 projekti muutunud). Neist tegevustest (vt ka ptk 1) kaks on ellu viidavad Natura 2000 alade lähistel:

- Esimene - maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 9-11 (vt ka KMHEH lisa 3). Olemasolevale taristule lisatakse kaitsevõimekust suurendavaid seadmeid, väheneb planeeritud patrullitegevus vahetult piiril. Tegevus seondub mh Mustoja loodusala (3520 ha, millest maismaa pindala 3519,38 ha). Ühtegi ala kaitse-eesmärgiks olevat elupaigatüüpi ei asu vastava piirilõigu vahetus läheduses. Lähim kaitse-eesmärgiks olev liik nõmmnelk (*Dianthus arenarius subsp. arenarius*; KLO9316075) ohuteguriks on loodustingimuste muutumine kasvukohtades, tallamine (alus, ala osas rakenduv kaitsekorralduskava). Rakenduskava tegevused vähendaksid patrullitegevust ja ei kujunda ümber ka loodustingimusi. St rakendub samuti järeldus „ebasoodsad mõjud on välistatud“.
- Teine - statsionaarne positsioon (esialgne valikuala - Jõesuu tn 175, 51103:001:0008), kuhu integreeritakse erinevaid seire- ja tõrjevõimekusi. Eesmärk on tõsta Politsei- ja Piirivalveameti võimekust tuvastada ja tõrjuda ebaseaduslikke piiriületusi tegevaid droone. Tegevus seondub mh Struuga loodusala (1759,5 ha, millest veeosa pindala on 603,39 ha). Lähim ala elupaigatüüp - jõed ja ojad (3260), kus elunevad ka kaitse-eesmärgiks olevad liigid (soodus defineeritud elupaigatüübi soodsa seisundi ja selle mitte mõjutamise kaudu). Elupaigatüübi ohutegurid rändetõkked ja loodusliku veerežiimi muutmine, heitvesi, maaparandusobjektid, kaevandusvee juurdevool ja elektrijaamade mõju, ujuvsaarte kontrollimatu suunamine jõkke, settereostus ja elupaikade risustamine (alus, ala osas rakenduv kaitsekorralduskava). Rakenduskava tegevus (maismaal) ei seostu ega ka võimenda eelnevalt nimetatud elupaigaga seostatud ohutegureid. St rakendub samuti järeldus „ebasoodsad mõjud on välistatud“.

3.4. Natura 2000 ala eelhindamise tulemused ja järeldus

Peatükkide 3.1 - 3.3 alusel ei fikseeritud negatiivseid ohtusid Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide täitmisele, mistõttu ei ole vajadust läbi viia Natura 2000 alade kohast täisehk asjakohast hindamist. Seega järeldub, et objektiivsetel alustel mõju eeldusi loodus- ja linnualade kaitse eesmärkidele ei ole.

Siiski toob käesoleva töö koostaja siinkohal välja veel järgnevat, toetudes juhisele *Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta* (Euroopa Komisjon, 2021). Vastavast juhisest

nähtub, et hinnangud tuleb üle vaadata, kui kava või projekti ettevalmistamise käigus muudetakse või täiendatakse. Nt senisega võrreldes muudetakse juba tegevuste elluviimise käigus tegevusi nii, et need ulatuvad Natura 2000 alade väärtusteni ja kaitse-eesmärkide mõjueelduste suurenemist võib seega eeldada ehk ilmneb vajadus nende taaskordseks kontrolliks. Vastav suunis oli antud ka 2022. a töös, järgnevas sõnastuses – „Rakenduskava elluviimine ei tohi Natura 2000 alasid ega nende kaitse-eesmärke kahjustada. Kava tegevuste rakendajal tuleb igakordselt kaaluda tegevuse võimalikku ebasoodsat mõju mõjualasse jäävatele Natura 2000 võrgustiku aladele ning vajadusel alata keskkonnamõju hindamise menetlus ning viia läbi Natura hindamine vajalikus täpsusastmes. Võimaliku ebasoodsa mõju ilmnemise tõenäosust on võimalik ära hoida ning vähendada planeeringutes ja projektides Natura kaitse-eesmärkidega arvestamisega ning vajadusel leevendusmeetmete rakendamisega.“.

4. Tegevusega eeldatavalt kaasneva mõju prognoos ja ettepanekud edaspidiseks ning KSH vajalikkuse määramine

Käesolev ptk järgneb Natura 2000 alade ptk-le, kuivõrd mõju eelduste ilmnemisel Natura 2000 aladele, oleks järgnenud kohustuslik Natura 2000 alade asjakohase hindamise etapp, mis omakorda oleks tulnud lahendada juba KSH menetluse protsessis.

Alljärgnevad ptk-d (koos ptk 3) näitavad, kas ja millised faktorid võivad oluliseks kujuneda KSH algamisel või mitte algamisel. Eelhinnangu koostamisel ehk rakenduskava mõjude kaalutlemisel arvestatakse (alus: KeHJS § 33 lg 3-5 ning Kutsar, 2018) järgnevaid aspekte:

1. missugusel määral loob strateegiline planeerimisdokument aluse kavandatavatele tegevustele, lähtudes nende asukohast, iseloomust ja elluviimise tingimustest või eraldatavatest vahenditest;
2. missugusel määral mõjutab strateegiline planeerimisdokument teisi strateegilisi planeerimisdokumente, arvestades nende kehtestamise tasandit;
3. strateegilise planeerimisdokumendi asjakohasus ja olulisus keskkonnakaalutluste integreerimisel teistesse valdkondadesse;
4. strateegilise planeerimisdokumendi, sh jäätmekäitluse või veekaitsega seotud planeerimisdokumendi tähtsus Euroopa Liidu keskkonnavalaste õigusaktide nõuete ülevõtmisel;
5. strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega seonduda võivad keskkonnaprobleemid (arvestades mõju suurust ja ruumilist ulatust ning võimalikkust, kestvust, sagedust ja pöörduvust, sh kumulatiivsust ning õnnetuste esinemise võimalikkust);

Alljärgnevalt (ptk 4.1) on eelnevalt esitatud loetelu täpsemalt lahti kirjutatud. Siiski tuleb siinkohal rõhutada, et võttes arvesse 2022. a koostatud eelhinnangut (vt KSHEH lisa 1 ja 2) ning rakenduskava jätkuvat strateegilist taset, siis sarnaselt varasemale protsessile, puudub ka praeguses etapis rakenduskavaga kavandatavate tegevuste kohta põhjalik ning üksikasjalik teave (tulenevalt mh rakenduskava dokumendi iseloomust), mistõttu ei ole ka käesolevas eelhinnangus asjakohane pakkuda üksikasjalikku analüüsi kavaga hõlmatava territooriumi loodus- ja sotsiaal-majanduslikust keskkonnast. Seega kavade puhul, mille puhul ei ole võimalik kindlaks teha mõju üksikutele aladele, tuleb analüüsis miinimumnõudena keskenduda võimalikule mõjule ja peamistele riskidele (kvalitatiivselt ja üldistavalt), alapehst mõju tuleb seejärel analüüsida projektide tasandil (nt „Narva jõe äärde kavandatavate seirepositsioonide keskkonnamõju hindamine“, Lemma OÜ, 2022).

Käesoleva töö ptk 4.2 võtab kokku KSH vajalikkuse lõpphinnangu (läbitud andmekogumise põhjal) ja annab suuniseid lõpliku KSH otsuse (algatada või mitte) eelnõu osas seisukohtade küsimiseks.

4.1. Tegevusega eeldatavalt kaasneva mõju prognoosimine

Käesolevas peatükis viiakse rakenduskava mõjude eelduste prognoosimist läbi ptk 4 sissejuhatavas osas esitatud põhimõtete alusel, mis omakorda järgivad juba 2022. a teostatud eelhinnangu baaspõhimõtteid (vt toonase eelhindamise protsessi tulemusi ja otsust KSHEH lisadest 1 ja 2). Rakenduskava poliitika eesmärk - tagada tugev ja tõhus Euroopa integreeritud piirihaldus välispiiridel, aidates seeläbi tagada liidus kõrgetasemelise sisejulgeoleku, samal ajal

kaitstes inimeste vaba liikumist liidu piires, ning järgides täielikult asjaomast liidu *acquis'd* ning liidu ja liikmesriikide rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on.

Eelhinnangus käsitletav rakenduskava (vt ptk 1) on jätkuvalt kooskõlas kõrgemate strateegiliste planeerimis ja arengudokumentidega (vt ka ptk 2), fokuseerides ühiskonnale (sh EL tasand) tähtsaid tegevussuundi ja luues alused nende jätkamiseks, rakendamiseks/ellu kutsumiseks Eesti territooriumil. Rahastus on mh tagatud EL vahenditest, mida omakorda toetab ka siseriiklik tegevus (riigi eelarve põhine). Rakenduskava ei mõjuta negatiivselt ühtegi strateegilisi planeerimisdokumente, arvestades nende kehtestamise tasandit ja seoseid ptk 2 esitatud dokumentidega. **St, et KSH menetluse algatamisvajadus, rakenduskavale, puudub.**

Rakenduskava menetlustasandi puhul puuduvad olulised seosed keskkonnakaalutluste integreerimisel teistesse valdkondadesse. Rakenduskava eelnõu protsessi tasandit arvestades ei ole vastava kava otseseks vahendiks nt riiklike keskkonnakaalutluste muutmisel. Samas arvestatakse rakenduskava järgsete tegevuste puhul riiklike normatiividega, mis tulenevad keskkonnakaalutlustest. See tähendab mh ka seda, et näiteks kõrgemates strateegilistes dokumentides on võimalik lähtuda tulevaste otsuste tegemisel (sh keskkonnakaalutluste edasisel integreerimisel) aktuaalsest teabest ja/või situatsioonist (mille on loonud rakenduskava rakendamine). **Seega KSH menetluse algatamisvajadus, rakenduskavale, puudub.**

Rakenduskavaga seotud menetlus ei ole otseselt seotud jäätmeäitluse või veekaitsega ega Euroopa Liidu keskkonnaalaste õigusaktide nõuete ülevõtmisega. Küll aga peab arvestama ja ka arvestab (õiguslikult reguleeritud projekteerimis-/tegevuslubade menetlused) käesoleva rakenduskava elluviimise protsess riiklike normatiividega (kujundatud tulenevalt EL nõuetest), toetudes sh Eesti riigi õigusaktide regulatsioonile ja raamistikule. **St, et KSH menetluse algatamisvajadus, rakenduskavale, puudub.**

Projekte, mis rakenduskavas võrreldes eelmise hindamisega (vt KSHEH lisa 1) ei ole muutunud, järgnevalt ehk tabelis 4.1, ei käsitleta, kuivõrd Eesti riigis elukeskkond ei ole oluliselt muutunud. Tabeli 4.1 sisustamisel on silmas peetud (vt ka ptk-i sissejuhatav osas), sarnaselt varasemale eelhindamisele, ka seda, et hetkel on tegemist strateegilise tasandi dokumendiga, mis ei too kaasa koheseid muutusi (füüsilises) keskkonnas. Vastavalt kehtivale seadusandlusele on vaja keskkonnas reaalseid muudatusi ja koormuse tõusu põhjustavate tegevuste (kui need tulevikus peaksid selguma) jaoks enne muudatuste elluviimist koostada ehitusprojekt või hankida vastav luba, millele KeHJSes sätestatud juhtudel antakse täiendavalt (sõltumatult strateegilisest tasemest) eelhinnang ja/või viiakse läbi keskkonnamõju hindamine. **Käesoleval juhul tabel 4.1 põhjal oluliste negatiivsete mõjude ilmnemise eeldusi ei tuvastatud ehk KSH menetluse protsessi osas vajadus, rakenduskavale, puudub.**

Tabel 4.1. BMVI rakenduskava eelnõu versiooni 5.0 (juuni - ... 2025) eelneva KSH eelhindanguga (vt KSHEH lisa 1) võrreldes muutunud või lisandunud tegevuste (vt ka ptk 1) mõjude prognoosimine.

Erieesmärk	BMVI-s muutunud või lisandunud projekt	Mõjude prognooshinnang
SOI - toetada Euroopa piiri- ja rannikuvalve poolt välispiiridel rakendatavat tõhusat Euroopa integreeritud piirihaldust, mille eest jagavad vastutust Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet ning piirihalduse eest vastutavad riiklikud asutused, et hõlbustada seaduslikku piiriületust, ennetada ja avastada ebaseaduslikku sisserännet ja piiriülest kuritegevust ning hallata tõhusalt rändevooge	Droonide soetamine	Puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda jätkuvalt otsest mõju keskkonnale, st varasem hinnang ei muutunud
	Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 4-6	Seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga, seadmeid kasutatakse piiril olemasoleval piiritaristul. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale, st varasem hinnang ei muutunud
	Tegevustoetus: Seiretehnikute värbamine ja koolitamine	Projekti vahendite kasutamisel tööjõu- ja koolituskulu katmiseks ei ole seost looduskeskkonnaga. Seiretehnika hooldamine vähendab vajadust uut tehnikat muretseda, st kaudne positiivne mõju ressursside kasutusele. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale, st varasem hinnang ei muutunud
	Tegevustoetus: Seiretehnika ülalpidamine ja hooldamine välispiiril	Seadmete korrektne toimimine ja hooldus vähendavad potentsiaalset rikete ja avariide ohtu, seega kaudselt on mõju looduskeskkonnale positiivne. Tegevused füüsilises keskkonnas ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale, st varasem hinnang ei muutunud
	Tegevustoetus: Automatiseeritud piiriületuse toimivuse tagamine piiripunktides	Kavandatud ei too kaasa muutusi füüsilises keskkonnas ja ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale. Varasem hinnang ei muutunud
	SIRENE töövoosüsteemi (iSPoC), Schengeni infosüsteemi (ESIS, ESIS_ADMIN) ja Interlyysi arendamine	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale. Varasem hinnang ei muutunud
	Maismaavarustuse soetamine ja paigaldamine piirilõikudele 9-11	Seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga, seadmeid kasutatakse olemasoleval piiritaristul. Ei avalda (vt ka ptk 3) negatiivset mõju keskkonnale
	Erimeede 1: BMVI/2021-2022/SA/1.2.1/003 - Autonoomse ja mobiilse kaugseire võimekuse tõstmine	Seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga, seadmeid kasutatakse piiril olemasoleval piiritaristul. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 2: BMVI/2021/SA/1.5.4/008 - Koostalitlusvõime määruse rakendamise toetamine	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 3: BMVI/2021/SA/1.5.7/003- iSPoC + analüüs	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 4: BMVI/2023-2024/SA/1.2.2/01- Maismaapiiri patrullivõimekuse tõstmine	Seadmete soetamisel ja integreerimisel sõidukitele puudub seos looduskeskkonnaga. Varasemalt soetatud sõidukeid kasutatakse piiril olemasoleval piiritaristul. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale

Erieesmärk	BMVI-s muutunud või lisandunud projekt	Mõjude prognoos hinnang
	Erimeede 5: BMVI/2024/SA/1.5.1/001 - Smart Borders 2024+, I osa: EES/ETIAS	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 6: BMVI/2024/SA/1.5.1/001 - Smart Borders 2024+, II osa: SIS	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 7: BMVI/2024/SA/1.4.2/002 - Piirivalvevõimekuse suurendamine välispiiril	Seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga, seadmeid kasutatakse piiril olemasoleval piiritaristul. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 8: BMVI/2024/SA/1.1.5/001 - Mitmekihilise droonituvastuse- ja -tõrjepositsiooni piloteerimine	Seadmete soetamisel puudub seos looduskeskkonnaga, seadmeid kasutatakse piiril olemasoleval piiritaristul. Ei avalda otsest mõju keskkonnale, vt ka ptk 3
	Erimeede 9: Rändepaketi rakendamine: Taustakontrolli võimekuse loomine ja teenuse pakkumine	Projekti ala (vt ka KSHEH lisa 4) ümbruskonnas (ca 1 km raadiuses) olulisi Euroopa Liidu või riiklike looduskaitseobjekte ei asu. Tegevus ei avalda olulist otsest negatiivset mõju keskkonnale
	Erimeede 9: Rändepaketi rakendamine: Infovahetuse tõhustamine taustakontrollis ja piirimenetluses	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Seadmete välja arendamisega puudub otsene seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
	Erimeede 9: Rändepaketi rakendamine: Tõlkevõimekuse arendamine	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate jätkuarenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Seadmete välja arendamisega puudub otsene seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale
SO2 - toetada ühist viisapoliitikat, et tagada ühtlustatud lähenemisviisi viisade väljastamisele ja hõlbustada õiguspärasest reisimisest, aidates samal ajal ennetada rände- ja julgeolekuriske	Riikliku viisaregistri ja VIS arendused	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate arenduste tegemisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale. Varasem hinnang ei muutunud
	Tegevustoetus: viisamenetluse tõhustamine	Viisamenetluse tõhustamisel puudub seos looduskeskkonnaga. Tegevus ei avalda olulist otsest mõju keskkonnale

4.2. KSH algamise vajalikkus ning seisukohtade küsimise suunised

Lähtudes ptk-des 3 ja 4 esitatud informatsioonist, ei ole olulise negatiivse keskkonnamõju avaldumist strateegilise dokumendi koostamisel ja rakendamisel ette näha. **Eeltoodu alusel asub Alkranel OÜ seisukohale, et Siseministeeriumil ei ole vajadust KSH protsessi algetada. Eraldi ja täiendavate suuniste ja seiremeetmete määramist ei peeta siinkohal asjakohaseks.**

KSH algamise vajalikkuse osas otsustamine ning sellest teavitamine toimub KeHJS § 35 alusel. Eelnevalt tuleb otsuse eelnõu osas seisukohta küsida asjakohastelt asutustelt (KeHJS § 33 lg 6). Alkranel OÜ tuvastas asjakohase ametkonnana Keskkonnaameti. Seisukohtade küsimise korraldamise lõplik korraldamine (sh asutuste määratlemine) on siinkohal Siseministeeriumi pädevuses. Laekuva tagasiside tulemusi saab otsustaja kajastada vähemalt lõpliku otsuse teksti formuleerimisel, enne otsuse vastuvõtmist.

KSH algamise või mittealgatamise otsustab Siseministeerium kaalutluse alusel. Käesolev dokument on otsustajatele vaid töövahendiks lõplike seisukohtade andmiseks ehk kujundamiseks. Lõpetuseks – otsustusprotsessi (mh seisukohtade küsimine KSH-ga seonduva otsuse eelnõule) täpsem suunamine ja korraldamine on Siseministeeriumi pädevuses.

Kokkuvõte

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eelhinnangu objektiks oli Euroopa Liidu 2021-2027 perioodi piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) rakenduskava eelnõu versioon 5.0. Vastavale rakenduskavale ehk selle toonasele versioonile on varasemalt ehk 2022. a koostatud ka eelhindamise protseduur (tuvastamaks ennekõike, kas rakenduskava meetmete ebasoodne mõju Natura 2000 aladele on välistatud). Toona ei tuvastatud KSH menetluse algatamise vajadust (vt ka eelhinnangu lisad 1 ja 2).

Ajavahemikus 2023–2025 on Euroopa Komisjon suurendanud BMVI mahtu oluliselt, mistõttu on rakenduskavasse lisandunud/lisandumas mitmeid tegevusi (vt eelhinnangu ptk 1). Seega otsustas Siseministeerium läbi viia uue KSH eelhindamise protseduuri. Rakenduskava täitmise aluseks olevad strateegilised dokumendid on kajastatud ptk 2. Võttes arvesse 2022. a koostatud eelhinnangut rakenduskava jätkuvat strateegilist taset, siis tuleb märkida, et sarnaselt varasemale protsessile, puudub ka praeguses etapis rakenduskavaga kavandatavate tegevuste kohta põhjalik ning üksikasjalik teave (tulenevalt mh rakenduskava dokumendi iseloomust), mistõttu ei olnud ka käesolevas eelhinnangus asjakohane pakkuda üksikasjalikku ülevaadet kavaga hõlmatava territooriumi loodus- ja sotsiaal-majanduslikust keskkonnast.

Lähtudes eelhinnangu ptk-des 3 ja 4 esitatud informatsioonist, ei ole olulise negatiivse keskkonnamõju avaldumist strateegilise dokumendi koostamisel ja rakendamisel ette näha. **Eeltoodu alusel asub Alkranel OÜ seisukohale, et Siseministeeriumil ei ole vajadust strateegilise mõju hindamise protsessi algatada. Eraldi ja täiendavate suuniste ja seiremeetmete määramist ei peeta siinkohal asjakohaseks.**

Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise vajalikkuse osas otsustamine ning sellest teavitamine toimub KeHJS § 35 alusel. Eelnevalt tuleb otsuse eelnõu osas seisukohta küsida asjakohastelt asutustelt (KeHJS § 33). Alkranel OÜ tuvastas asjakohase ametkonnana Keskkonnaameti. Seisukohtade küsimise korraldamise lõplik korraldamine (sealhulgas asutuste määratlemine) on siinkohal Siseministeeriumi pädevuses. Laekuva tagasiside tulemusi saab otsustaja kajastada vähemalt lõpliku otsuse teksti formuleerimisel, enne otsuse vastuvõtmist.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise või mittealgatamise otsustab Siseministeerium kaalutluse alusel. Käesolev dokument on otsustajatele vaid töövahendiks lõplike seisukohtade andmiseks ehk kujundamiseks. Lõpetuseks – otsustusprotsessi täpsem suunamine ja korraldamine on Siseministeeriumi pädevuses.

Summary

The subject of the Strategic Environmental Assessment (SEA) preliminary assessment was the draft version 5.0 of the implementation plan for the European Union's 2021–2027 Border Management and Visa Instrument (BMVI). A preliminary assessment procedure had previously been carried out in 2022 for the corresponding implementation plan (i.e. the version at that time), primarily to determine whether any adverse impacts of the plan's measures on Natura 2000 sites could be ruled out. At that time, no need to initiate a SEA procedure was identified (see also preliminary assessment Annexes 1 and 2).

During the period 2023–2025, the European Commission significantly increased the scope of the BMVI, leading to the inclusion of several new activities in the implementation plan (see preliminary assessment Chapter 1). Therefore, the Ministry of the Interior decided to undertake a new SEA preliminary assessment procedure. The strategic documents underpinning the implementation of the plan are outlined in Chapter 2. In view of the preliminary assessment prepared in 2022 regarding the plan's continued high-level (strategic) nature, it should be noted that, similar to the earlier process, at the current stage there is still no thorough or detailed information available on the activities planned under the implementation plan (due in part to the nature of the implementation plan document itself). For this reason, it was not considered appropriate in the present preliminary assessment to provide a detailed overview of the natural and socio-economic environment of the territory covered by the plan.

Based on the information presented in Chapters 3 and 4 of the preliminary assessment, no significant negative environmental impact is anticipated in the drafting or implementation of the strategic document. **On the basis of the above, Alkranel OÜ (the consultant) is of the view that the Ministry of the Interior does not need to initiate a Strategic Environmental Assessment process. Determining any separate or additional guidelines or monitoring measures is not deemed necessary in this context.**

Decisions on whether to initiate a Strategic Environmental Assessment, and the notification of such decisions, are carried out pursuant to § 35 of the Environmental Impact Assessment and Environmental Management System Act (abbreviated in Estonian as KeHJS). Prior to making this decision, opinions on the draft decision must be sought from the relevant authorities (KeHJS § 33). Alkranel OÜ identified the Environmental Board (Keskkonnaamet) as the pertinent authority to be consulted. Ultimately, organising the consultation process (including determining which institutions to involve) falls within the competence of the Ministry of the Interior. The results of any feedback received can be incorporated by the decision-maker into the wording of the final decision, before the decision is adopted.

Whether or not to initiate a Strategic Environmental Assessment is decided by the Ministry of the Interior at its discretion. This document serves merely as a working tool for the decision-makers in forming their final positions. Finally, the precise guidance and arrangement of the decision-making process remain within the authority of the Ministry of the Interior.

Kasutatud allikad

Esitatud olulisim materjalide loetelu (arvestades ka varasemas dokumendis esitatud ehk juba teostatud viitamisi nt õigusaktidele jms, mida siinkohal tingimata ei dubleerita):

- Arengukava "Eesti digiühiskond 2030". Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2021.
- Eelhindamise KSH eelhindamise juhend otsustaja tasandil, sh Natura eelhindamine. Riin Kutsar ja Keskkonnaministeerium, 2018.
- EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem), Keskkonnaagentuur (29.09.2025).
- Eesti Välispoliitika Arengukava 2030. Välisministeerium, 2020.
- Mustoja maastikukaitseala kaitsekorralduskava. Keskkonnaamet, 2024.
- Narva jõe ülemjooksu hoiuala, Struuga maastikukaitseala ja Narva jõe alamjooksu hoiuala kaitsekorralduskava 2015–2024. Keskkonnaamet, 2015.
- Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta. Euroopa Komisjon, 28.09.2021. a
- Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu 2021-2027 projektid. Siseministeerium, seisuga 02.09.2025.
- Siseturvalisuse arengukava 2022–2031. Siseministeerium, 2022.
- Strateegia "Eesti 2035" (Riigikogu poolt vastu võetud 12. mail 2021).